

Parashat Vayigash וַיִּגַּשׁ! Hij naderde

Bereshiet (Genesis) 44:18-47:27

De verbijsterende geschiedenis van de "tien verloren stammen"

De parasha van deze week, Vayigash, begint met Juda's confrontatie met Joseph, en diens latere onthulling van zijn identiteit. De Torah vertelt ons dat Joseph "al zijn broers kuste en om hen weende..." (Genesis 45:15) De Zohar (I, 209b) geeft commentaar op dit vers dat Joseph huilde omdat hij de toekomstige vernietiging van de Heilige Tempels voorzag, en de ballingschap van "zijn broers, de Tien Stammen."

De Zohar verwijst naar het oude idee dat tien van de twaalf stammen van Israël door de geschiedenis verloren zijn gegaan. De Zohar merkt op hoe de Torah eerst zegt dat Joseph huilde over Benjamins schouder en vervolgens afzonderlijk zegt dat hij huilde om de resterende tien broers. Dit verwijst naar de tragedie van de Tien Verloren Stammen, waartoe Benjamin echter niet behoort. Het land van Benjamin grensde n.l. aan dat van Juda, en Jeruzalem werd gedeeltelijk gebouwd op het grondgebied van Juda en gedeeltelijk op dat van Benjamin. Toen het noordelijke koninkrijk van Israël werd vernietigd, bleef Benjamin grotendeels gespaard en wordt daarom niet tot de verloren stammen gerekend. We zien een verder bewijs hiervan in de Megillat Esther, waar Mordechai wordt beschreven als zowel een Judeeër als een Benjaminit.

Dus aangezien Juda en Benjamin werden gespaard, blijven we achter met tien zogenaamde verloren stammen. We weten dat de stam van Levi ook niet uit de geschiedenis is verdwenen, en tot op de dag van vandaag weten de Leviëten wie ze zijn. Zijn er dan negen Verloren Stammen? Of moet Joseph in tweeën worden gesplitst, waarbij Menashe en Efraïm afzonderlijk worden geteld, waardoor het totaal weer op tien komt? Wat dat betreft, is het problematisch dat Joseph huilt om zijn tien broers omdat hij hun vernietiging voorzag, aangezien Joseph zelf tot de verloren stammen behoort! Het hele concept van de tien verloren stammen is verbijsterend. Bovendien is het door de geschiedenis heen gebruikt om allerlei gedurfde, soms bizarre beweringen te ondersteunen. Waar kwam het vandaan?

Het tragische koninkrijk van Jerobeam

In Melachim alef (1 Koningen) 11 lezen we hoe koning Salomo hoe groot hij ook was tegen het einde van zijn leven enorm wankelde. In zijn zoektocht naar wereldvrede trouwde hij met veel prinsessen, dit om politieke allianties te smeden. Dat ze uiteindelijk allerlei vormen van afgoderij naar Jeruzalem brachten daar had hij even geen erg in. Dit zorgde er uiteindelijk voor dat Salomo zelf "niet heel/een [is] met HaShem zijn G-d, in ieder geval niet zoals het hart van zijn vader David was". Melachim Alef(1 Koningen) 11:4. Hoewel het ondenkbaar is dat Salomo zelf afgoderij bedreef, lijkt het erop dat hij zijn vrouwen toch toestond altaren voor hun eigen goden te bouwen (11:6-10). HaShem verklaarde dan ook: "Omdat dit in uw gedachten is geweest, en u Mijn verbond en Mijn inzettingen, die Ik u

geboden heb, niet hebt gehouden, zal Ik het koninkrijk zeker van u afscheuren en aan uw dienaar geven." (11:11)

Die dienaar was Yaravam ben Nevat beter bekend als "Jeroboam", de leider van het "huis van Jozeph". Toen de profeet Ahiyah haShiloni Yaravam ontmoette, trok hij zijn kledingstuk uit en scheurde het in twaalf stukken voordat hij zei: Neem tien stukken, want zo zei HaShem, de G-d van Israël: "Ik sta op het punt het koninkrijk uit Salomo's handen te rukken, en ik zal je tien stammen geven. Maar één stam zal de zijne blijven ter wille van Mijn dienaar David en ter wille van Jeruzalem, de stad die Ik uit alle stammen van Israël heb uitgekozen."

Dit is de vroegste vermelding van een groep van "tien stammen". De vraag blijft nu nog staan: op welke stammen doelde dit? We zien dat HaShem alleen de stam Juda overliet aan de opvolgers van Salomo. Dit houdt in dat HaShem Jeroboam vertelde dat hij zijn eigen stam, Joseph, plus de resterende tien stammen zou hebben. Dat maakt een totaal van elf, allemaal behalve Juda. Dit is ook inderdaad wat er gebeurde na het overlijden van Salomo:

Zo kwam Israël in opstand tegen het huis van David, tot op deze dag. En het geschiedde, toen heel Israël hoorde dat Jeroboam was teruggekeerd, dat zij hem naar de vergadering riepen en hem tot koning over heel Israël maakten; er was niemand die het huis van David volgde, alleen de stam Juda, Melachim alef (1 Koningen) 12:19-20.

De Israëlitische massa's protesteerden aanvankelijk tegen de hoge belastingen die op hen werden geheven. Ze stemden ermee in om die belastingen te betalen in de dagen van Salomo, toen was er geld nodig om de tempel en de rest van Jeruzalem te bouwen. Ze voerden nu aan dat dit niet langer het geval was en dat hun belastingdruk moest worden verlaagd. In plaats daarvan verhoogde Salomo's opvolger Jeroboam de belasting alleen maar. De natie kwam in opstand en scheidde zich af, waardoor alleen de stam Juda onder de Davidische dynastie bleef. Dat gezegd hebbende, vertelt het volgende vers ons dat Jeroboam, Melachim Alef(1 Koningen) 12:21 "het hele huis van Juda en de stam van Benjamin bijeenbracht, honderdtachtigduizend uitverkoren mannen die strijders waren, om te strijden tegen het huis van Israël, om het koninkrijk terug te brengen naar Rehavam, de zoon van Salomo. Dit houdt in dat een groot deel van Benjamin bij Juda bleef.

De hierboven geïntroduceerde burgeroorlog is nooit echt gebeurd. HaShem maakte duidelijk dat het Zijn wil was en instrueerde Rehavam via zijn profeet Shemayah om het decreet te aanvaarden. Yaravam ging verder met het bouwen van een hoofdstad voor zichzelf in Sichem, in het land Efraïm waar hij vandaan kwam. HaShem had Yaravam het potentieel gegeven om een echt grote koning van Israël te worden. Helaas was Yaravam een klassiek geval van de eeuwenoude uitspraak dat 'absolute macht absoluut corrupteert'. De Talmud (Sanhedrin 102a) vermeldt dat HaShem tegen Yaravam zei: "Jij en ik en [David,] de zoon van Yishai kunnen samen wandelen in de Hof van Eden." Yaravam had het lef om te vragen: "Wie zal voorop lopen?" waarop HaShem antwoordde dat David dat zou doen. Het ongelooflijke antwoord van Yaravam: lo ba'eina , "Niet geïnteresseerd!"

Yaravam was bang dat hij zijn koninkrijk zou verliezen zodra de feestdagen zouden aanbreken en iedereen naar Jeruzalem zou gaan optrekken als pelgrims. De festiviteiten zouden een verenigend effect hebben op de natie en bovendien zou Yaravam ook een pelgrimstocht moeten maken en voor Rehavam moeten staan, die op zijn troon zou zitten. Om dit te voorkomen, bouwde Yaravam zelf twee tempels en stelde hij nieuwe pelgrimsvakanties (zo noemen we het maar even) in. De weg naar Jeruzalem was geblokkeerd. Op deze manier creëerde hij zijn eigen geloofs stroming en verhinderde hij dat de grootste massa van Israël HaShem aanbad.

Einde van het Efraïmitische koninkrijk

Het noordelijke koninkrijk Israël wordt in de Tenach vaak eenvoudigweg "Efraïm" genoemd. Dit komt omdat Efraïm de dichtstbevolkte stam van het koninkrijk was, de zetel van de hoofdstad en de bron van zijn koningen. Het was ook een vervulling van Jacobs zegen op zijn sterfbed voor zijn kleinzoon Efraïm, die de machtigste van de stammen zou worden. Er wordt zelfs gezegd dat de gespannen ontmoeting tussen Juda en Jozeph aan het begin van de sidra van deze week symbool stond voor de toekomstige impasse tussen de koninkrijken van Juda en Efraïm.

Ondanks zijn grote kracht en omvang hield Efraïm het niet lang vol. Doordrenkt van afgoderij, had het niet langer meer de goddelijke bescherming. We leren van de Tenach dat er nog steeds echte godvrezende Joden waren in het noordelijke koninkrijk. Toen Juda werd geleid door de rechtvaardige koning Asa, vestigden deze ware Joden uit het noorden zich in Juda: "uit Efraïm en Menashe, en uit Shimon; want ze vielen hem uit Israël in overvloed aan, toen ze zagen dat Hasjem, zijn God, met hem was. Divrei Hayamim beth (2 Kronieken) 15:9. Dit is slechts één voorbeeld van stammen uit het noorden die naar het zuiden trekken om zich bij Juda aan te sluiten.

Wat Shimon betreft, zij waren altijd de kleinste en minst talrijke stam. Ze hadden geen aaneengesloten eigen gebied, maar woonden in steden die grotendeels verspreid lagen over de Negev, binnen het grondgebied van Juda, Shoftim{Rechters} 19. De stad Be'er Sheva diende als hun hoofdstad. Dit was een vervulling van de profetie en Jacob's zegen voor Shimon, wat niet erg positief was. Vanwege hun zwakte en nabijheid tot Juda, werd heel Shimon uiteindelijk rechtstreeks opgenomen in het koninkrijk van Juda. En dus, toen de Assyriërs eindelijk kwamen en het noorden verpletterden, werd Shimon gespaard.

We lezen hoe de Assyriërs, onder koning Tiglath-Pileser III, voor het eerst Transjordanië overnamen, dat wil zeggen de stamlanden van Ruben, Gad en de helft van Menashe, Divrei Hayamim alef (1 Kronieken) 5:26. Ze staken toen verder de Jordaan over en namen Naftali en de Middellandse Zeekust in Melachim beth (2 Koningen) 15:29. Uiteindelijk veroverde koning Salmanassar de hoofdstad en maakte voorgoed een einde aan het koninkrijk van Efraïm, omdat "Hasjem buitengewoon boos was op Israël en hen uit zijn zicht verwijderde; er was niemand meer over behalve de stam Juda." Melachim beth (2 Koningen) 17:18.

HaShem wiste de namen van de andere stammen en hun territoria uit. Fysiek bestonden deze mensen echter nog enige tijd. Zoals we hebben gezien, waren er veel Benjaminiten en Simeonieten in Juda, evenals natuurlijk de Levitische priesters, en die van Efraïm en Menashe die zich in vroegere dagen hadden hergevestigd. We lezen verder dat na de vernietiging van het noorden de rechtvaardige koning Hizkia (die op wonderbaarlijke wijze door HaShem voor de Assyriërs werd gespaard) brieven stuurde naar de overlevenden in het noorden om naar Juda te komen. De meesten van hen waren te trots om dat te doen, maar "mensen uit Asher en Menashe, en uit Zevulun, vernederden zich en kwamen naar Jeruzalem." Divrei Hayamim beth (2 Kronieken) 30:11. We zien dat er ook Aserieten en Zebulonieten in Juda woonden. We hebben nu duidelijk bewijs dat de meerderheid van de stammen, zo niet alle, bleef bestaan in het Heilige Land na de vernietiging van het noordelijke koninkrijk. Uiteindelijk assimileerden deze stammen zich in Juda en uiteindelijk vergaten mensen hun oude stamverbanden. Iedereen werd gewoon een "Judahiet", Jehudi.

Van alle mogelijke namen voor de natie is deze zeker de meest passende. Het betekent letterlijk "dankbaarheid", waar het in het jodendom met al zijn onophoudelijke gebeden en zegeningen, om draait. Joden reciteren een "dankjewel" berachah voor en na het eten van voedsel, bij het kopen van nieuwe kleding het zien van exotische dieren en zelfs bij het naar de wc gaan! Dankbaarheid doordringt elk moment van het leven van een Jood. Belangrijker is dat binnen Yehudah (יהודה) de naam van HaShem staat, het Tetragrammaton. Waar de Yehudim ook gaan, we dragen altijd HaShem met ons mee.

Shabbat Shalom Jaacov